De do’s en don’ts van grasland scheuren

Gras is in Vlaanderen nog steeds de teelt met het grootste areaal. Jaarlijks wordt een deel van dat gras gescheurd en opnieuw ingezaaid met gras of een andere teelt. Omdat grasland scheuren een risico inhoudt voor de waterkwaliteit, moet dat weloverwogen gebeuren. Op 14 december vond het online uitwisselingsmoment plaats over het scheuren van grasland en de aandachtspunten daarbij. De begeleiders van B3W schetsten wat scheuren doet met organische stof en stikstof. Landbouwers Johan Hillen en François Achten, beiden melkveehouders, gaven bovendien extra uitleg over het scheuren van grasland op hun bedrijf en hun eigen ervaringen.

Jaarlijks wordt een deel gras gescheurd en opnieuw ingezaaid met gras of een andere teelt. Grasland goed verzorgen zodat het zo lang mogelijk productief kan blijven, is zowel bedrijfseconomisch als milieukundig gezien een goede zaak. Argumenten die het scheuren van grasland rechtvaardigen zijn een minderwaardige zodekwaliteit voorkomen en een teeltrotatie creëren. Een van de uitdagingen van het scheuren van grasland is het zodanig plannen en uitvoeren dat de vrijgestelde nutriënten zoveel mogelijk worden opgenomen en benut door het volgende gewas.

Wanneer scheuren?

We moeten steeds in het achterhoofd houden dat grasland in de rotatie een motor is van bodemvruchtbaarheid door de intensieve beworteling van de bodem, de aanbreng van de organische koolstof en het stimuleren van het bodemleven. Zo zal er per jaar 0,5 ton koolstof per hectare toegevoegd kunnen worden door de teelt van grasland. Natuurlijk zit hier variatie in door verschillende factoren zoals de ouderdom, begrazing of maaien. Houd er rekening mee dat door het scheuren van grasland de opbouw van koolstof in de bodem twee keer zo veel tijd in beslag neemt als de afbraak ervan.

Ook kan er, afhankelijk van de leeftijd van het gras, na het scheuren in het eerste jaar tot 150 kg stikstof per hectare vrijkomen. Ook in de jaren daarna kan er nog een nalevering zijn van het gescheurd grasland. Hiermee moet je rekening houden bij de bemesting van de volgteelten. Zo kan je een stikstofbemestingsadvies aanvragen en op het formulier aanduiden hoe oud het grasland is en wanneer het gescheurd werd .

Scheuren voor weidevernieuwing

Wanneer je grasland scheurt voor weidevernieuwing, kan je kiezen om dit te doen in het voorjaar of in het najaar. In het najaar scheuren heeft meer voordelen: je hebt zo min mogelijk opbrengstverliezen en de onkruiddruk is lager. Een nadeel van in het najaar scheuren voor vernieuwing is een eventueel hoger nitraatresidu.

Aanwezige landbouwer François Achten heeft twee systemen voor weidevernieuwing. Een van deze systemen is dat hij over het algemeen zijn vaste weides om de vier à vijf jaar scheurt. Het gaat dan vooral over percelen die altijd weide zullen blijven door natte hoeken, percelen met veel bomen rond … Een goed grasbestand zorgt

voor de kwaliteit van het voeder en daarom voert hij regelmatig vernieuwing van de grasmat in. Anderzijds doet hij aan graslandvernieuwing via zijn teeltrotatie: na het scheuren van grasland van drie à vier jaar wisselt hij af met maïs, erwten/bonen en met als laatste teelt vroege aardappelen. Na de vroege aardappelen komt er altijd opnieuw gras. Hierdoor is er steeds een goede doorworteling van het gras, wat resulteert in een goede opkomst en volwaardig gras.

De tweede landbouwer die zijn ervaringen kwam delen, Johan Hillen, is door de jaren heen van systeem veranderd. Vroeger teelde hij steeds gras na gras omdat dat de beste volgteelt was. Nu is het beperkter omwille van de vergroening. Hij is van oordeel dat je gras moet ploegen wanneer het versleten is, soms is dat pas na vijf jaar. Het probleem is dat wanneer het grasland te lang gras blijft, er door de vergroening blijvend grasland van gemaakt wordt en dit soort grasland niet meetelt bij de drie teelten binnen het teeltplan. Zo krijg je al vlug meer dan 75% maïs in je teeltplan en voldoe je niet aan de gewasdiversificatie. Je wordt eigenlijk gedwongen om meer tijdelijk grasland te hebben. Nu scheurt hij binnen de vier jaar het grasland met pijn in het hart om het statuut “blijvend grasland” te vermijden. Het grasland van vier jaar oud is dan echter nog niet versleten. Na maïs komt er opnieuw gras op het perceel.

Welke akkerbouwteelten na gescheurd grasland in het voorjaar?

Aardappelen

Met het oog op een laag nitraatresidu is het geen goed idee om aardappelen te telen op gescheurd grasland. Toch is het een gangbare praktijk. Zorg dat je bij aardappelen na grasland weinig tot geen meststoffen toedient. Gescheurde weides hebben vaak een lagere pH, deze moet je eerst omhoog brengen voor ze geschikt zijn om aardappelen te telen. In een eerder verschenen artikel is er al dieper ingegaan op het telen van aardappelen na gescheurd grasland.

Landbouwer François Achten teelt bewust **vroege** aardappelen op gescheurd grasland (hetzelfde jaar van het scheuren of het jaar erna), om daarna opnieuw gras als groenbemester te kunnen inzaaien. Het gras neemt vervolgens nog heel wat stikstof op. Er wordt wel een lichte kunstmest gegeven voor de aardappelen via een stikstofbemestingsadvies, om zeker bij de vroege aardappelen de vroege start te hebben, anders missen ze veel stikstofopname. Het probleem van hoge nitraatresidu’s bij aardappelen is tweeledig. Het is een vaak zwaarbemeste teelt en de bouwvoor wordt omgewoeld bij het rooien, wat extra stikstofmineralisatie teweegbrengt. Tijdens de tweede helft van augustus, na de aardappelen, zaait François al gras. Hierdoor werd er zelf nog een snede vanaf gehaald in 2021. Dankzij de diepe beworteling kon het jonge gras dus nog veel van de stikstof die in de bodem zat weghalen. Of dit elk jaar gaat lukken is natuurlijk de vraag, volgens François was dit jaar in ieder geval een ideaal jaar voor het nitraatresidu.

Maïs

Wanneer je na het scheuren van drie à vier jaar oud grasland maïs teelt, heeft deze op zich geen bijkomende bemesting nodig om een volwaardige teelt te verkrijgen. Soms krijg je wel het advies om een starter in de rij te plaatsen zodat de groeistart zeker niet gemist wordt wanneer de mineralisatie vanuit het scheuren nog niet

voldoende aan het werk is. Nog een maaisnede gras nemen voor het scheuren- is niet aangeraden: dan ga je later scheuren waardoor je later maïs zaait, wat ook de oogst verlaat. Zo is het mogelijk dat het vanggewas niet tijdig is ingezaaid. Ook kan de maïs dan een minder goede ontwikkeling kennen bij te droge weersomstandigheden. De voorkeur gaat uit naar vroeg scheuren zodat de mineralisatie al goed bezig is wanneer de maïs de stikstof nodig heeft. Bij te laat scheuren gebeurt de stikstof-opname in de piek van de mineralisatie, waardoor de maïs niet voldoende stikstof uit de mineralisatie kan opnemen en er meer reststikstof achterblijft. Een vanggewas blijft wel nog steeds van belang. Zo weten we uit ervaring dat een vroeg ingezaaid vanggewas meer kans heeft op voldoende stikstofopname.

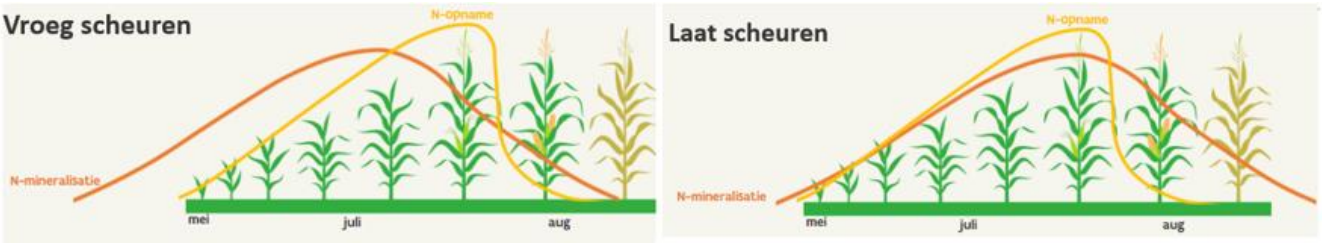

Figuur 1 Vroeg scheuren tegenover laat scheuren

Johan Hillen haalt aan dat maïs na scheuren van grasland een probleem is binnen de derogatiewetgeving: binnen de derogatie moet er binnen de twee weken na scheuren een gewas op staan. Zelfs als dit volgens de planning lukt, zorgt twee weken na het scheuren al de maïs zaaien ervoor dat de mineralisatie nog niet voldoende ingezet is. Dan is er in principe sprake van laat scheuren. Het scheuren zou beter vroeger plaatsvinden zodat er meer tijd zit tussen het scheuren en het inzaaien. Zo kan de oude zode beter verteren, wat alleen maar beter is.

Dit jaar was te merken dat de maïs in het begin na het scheuren minder groeide dan bij de maïspercelen waar geen voorteelt van gescheurd grasland is. Tijdens het groeiseizoen van de maïs is dit verschil wel bijgetrokken. We merken wel wisselende nitraatresidu's, ook waar er niet bemest werd. Naar volgend jaar toe zal er nog minder bemest worden op de percelen die dit jaar wel een lichte bemesting kregen via de starter. Omdat het percelen zijn ouder dan vier jaar die geploegd worden, zal maar 70-80% van de maximale norm drijfmest worden uitgereden op de gescheurde percelen. Op deze manier houdt landbouwer Johan rekening met de nalevering van gescheurd grasland.

Bieten

Voederbieten groeien van in het prille voorjaar tot diep in het najaar en nemen vlot de beschikbare nutriënten op. Bieten zijn van nature erg geschikt als goede "stikstofvangers", wat je kan zien op figuur 2. Bij vroege oogst kan het snel verteerbare ingewerkte bietenblad wel wat extra nitraatstikstof in de bodem achterlaten, maar over het algemeen laten bieten erg lage nitraatresidu's achter. Kies bij bieten na gescheurd grasland wel voor een Rhizoctonia-tolerant ras (voor de lijst Rhizoctonia-tolerante rassen kan je de rassenlijst van het ILVO raadplegen). Als er na het scheuren een staal werd genomen, mogen voederbieten volgens de derogatienorm ook bemest worden. Maar er mag nooit boven het advies bemest worden.

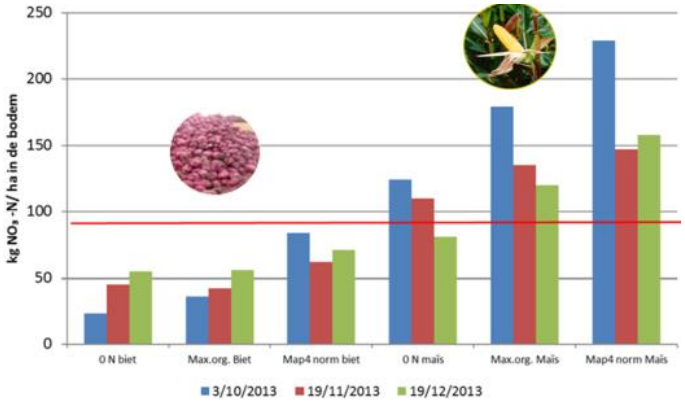

Figuur 2 N-residu na scheuren voederbieten tegenover maïs (bron: Ilvo-Merelbeke, 2013)

Wetgeving

Er bestaan natuurlijk een aantal regels over het scheuren van grasland. Zo mogen bijvoorbeeld graslanden met belangrijke natuurwaarde onder geen beding gescheurd worden. Voor meer informatie over het wettelijk scheuren van grasland verwijzen we graag door naar punt 2.4 van de derogatievoorwaarden. Over grasland met natuurwaarde verwijzen we graag door naar de informatie van landbouw en visserij.

Auteur: Lore Luys – B3W